

Ануфрієва Наталія Дмитрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри прикладної лінгвістики*

МОВА І КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ В ДРУКОВАНИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Сучасне суспільство неможливо уявити без преси, яка є своєрідним інформатором, що подає відомості про найрізноманітніші події внутрішнього та зовнішнього життя соціуму, є одним з елементів громадського життя, який активно реагує на суспільні процеси, віддзеркалює їх, впливає на свідомість людей. ЗМІ здатні швидко і майже повністю охоплювати найширші аудиторії, що дає їм змогу формувати суспільну думку, визначати духовні цінності, фіксувати й доносити до читачів усе нове, поширювати наукові знання, пропагувати політичні ідеї.

З огляду на це підвищується відповідальність працівників друкованого видання за мовне оформлення газетних матеріалів, через які читач вдосконалює не лише свої орфографічні та синтаксичні навички, а й підвищує культуру мовлення.

О. А. Сербенська довела, що в мові газет віддзеркалюються тенденції розвитку загальнолітературних норм української мови[4, с. 21]. І якщо друковані тексти у ЗМІ завжди були бездоганними з точки зору мовного оформлення, відповідності чинним літературним нормам, що досягалося завдяки професіоналізму працівників редакцій і журналістів та продуманій схемі роботи над такими текстами, то на сьогоднішній день газетна мова стала більш розкутою, гнучкою, демократичною. Останнім часом все частіше газетні, а інколи й журнальні тексти стають об'єктом критики – у недбалості формулювання мовних зворотів, використанні штампованих фраз, невиправданості запозичень та й наявності банальних помилок, відхилень від

літературних норм. На сторінках газет часто відбувається своєрідна девальвація слова, «розмивається» його лексико-семантична структура. Часто вживане слово, втрачаючи чітко окреслені межі значення, дезорганізує мислення. Виникає так званий «ефект недовіри» [5, с.35].

На даному етапі розвитку друкованих ЗМІ спостерігається тенденція до розмивання чітких стилістичних кордонів; поширюються норми розмовного стилю в базовому корпусі медіамовлення (новини, інформаційна аналітика, коментарі); через різноманітність норм мовленнєвої поведінки окремих соціальних груп, що все частіше знаходить відображення в мові ЗМІ, нерідко відбувається тиражування мовленнєвих помилок (неправильний наголос, граматичні помилки, неправильна сполучуваність слів тощо); лексична мовна норма лібералізується, знижується через уживання в ЗМІ надмірної кількості невмотивованих чужих слів, жаргонізмів, ненормативної лексики тощо [3, с. 10]. Все це розхитує літературну норму, вступає у суперечність із літературним стандартом, погіршує якість писемного мовлення, негативно впливає на формування мовних смаків читачів [1, с.65]. Серед причин сучасного її стану, крім екстралінгвістичних чинників, науковцями називаються і поповнення лав журналістів людьми не підготовленими, і відсутність внутрішньої цензури, та й падіння рівня загальної культури в суспільстві тощо.

Слід звернути увагу не те, що останнім часом у лінгвістиці, крім понять інформаційної екології та зниження культури мови, з'явилися інші: демократизація мови ЗМІ, різні типи мовної культури. Газетна мова стала більш розкутою. Серед найважливіших інтралінгвістичних змін, що стали наслідками суспільних процесів, – тенденція до розмивання чітких стилістичних кордонів, поширення норм розмовного стилю, зниження мовленнєвої норми через уживання в ЗМІ жаргонізмів, ненормативної лексики

Тому дослідження стану культури мови сучасних друкованих ЗМІ та її ролі у формуванні довіри до них є надзвичайно актуальним на кожному етапі їх розвитку. Головним завданням культури мови є: виховання навичок літературного спілкування; пропаганда й засвоєння літературних норм у слововжитку, граматичному оформленні мови; у вимові та наголошуванні; неприйняття спотвореної мови або суржику» [2, с. 113]. Кожне положення в цьому переліку – обов'язок медіа. І ці апіорні складники повинні охоплювати сучасні концепції як друкованих, так і електронних ЗМІ.

Список використаної літератури

1. Зикун Н. І. Культура мови ЗМІ і рівень довіри до медіа текстів/ Н. І. Зикун / Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім.. І. Огієнка. Філологічні науки. – 2012. – Вип. 31. – С. 63 – 66.
2. Крайнікова Т. Мовна культура українських ЗМІ: тлумачення інтернет-користувачів / Т. С. Крайнікова // Стиль і текст. – 2012. – Вип. 13. – С. 107 – 115.
3. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посіб. / О. Пономарів. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.
4. Сербенська О. Культура усного мовлення: Практикум: Навч. пос. / О. Сербенська. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 213 с.
5. Сербенська О. Про культуру мови місцевої преси // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine35-9.pdf